

Spis treści

Wstęp	15
-----------------	----

Część I

Wprowadzenie

1. Przedmiot zainteresowań ekonomii.	
Metody badawcze	19
1.1. Procesy gospodarowania	19
1.2. Teoria ekonomii a praktyka gospodarcza	20
1.3. Metody badań	21
Modele ekonomiczne	21
Rola czynnika czasu w działalności gospodarczej	22
1.4. Kontrowersje w teorii ekonomii i ich praktyczne implikacje	25
1.5. Ekonomia i nauki pomocnicze	27
1.6. Czynniki produkcji i metody produkcji	27
1.7. Technologiczne przesłanki zmiany struktury produkcji.	
Krzywa możliwości produkcyjnych	28
1.8. Systemy ekonomiczne	33
Pojęcie systemu ekonomicznego	33
Racjonalność gospodarowania	34
Podmioty gospodarcze	36
<i>Podsumowanie</i>	<i>37</i>
<i>Pytania kontrolne</i>	<i>39</i>

2.	Wybrane narzędzia analizy ekonomicznej	40
2.1.	Dane ekonomiczne, tablice i wskaźniki	40
2.2.	Czytanie i interpretacja wykresów (diagramów)	44
	<i>Podsumowanie</i>	48
	<i>Pytania kontrolne</i>	49
3.	Systemy ekonomiczne. Rynkowy system ekonomiczny	50
3.1.	Współczesne typy systemów ekonomicznych	50
3.2.	System rynkowy	52
	Ewolucja struktury własnościowej przedsiębiorstw	52
	Mechanizm alokacji w gospodarce rynkowej	53
	Gospodarka mieszana	56
	<i>Podsumowanie</i>	58
	<i>Pytania kontrolne</i>	58

Część II

Podstawy mikroekonomii

4.	Rynkowy mechanizm popytu i podaży	63
4.1.	Istota i pojęcie rynku	63
4.2.	Rodzaje rynków	64
4.3.	Prawo popytu i podaży	64
	Popyt	64
	Cena a popyt	65
	Pozacenowe determinanty popytu	67
	Nieklasyczne zależności między ceną a popytem (paradoksy)	69
	Podaż	71
	Cena a podaż	71
	Pozacenowe determinanty podaży	72
	Równowaga rynkowa	74
	Zmiany równowagi rynkowej	76
	Równowaga rynkowa w czasie	79
	Regulacja cen przez państwo a równowaga rynkowa	81
	Ceny minimalne	81
	Ceny maksymalne	82
4.4.	Elastyczność popytu i podaży	83
	Elastyczność popytu	83
	Elastyczność cenowa popytu	84
	Determinanty elastyczności cenowej popytu	87
	Elastyczność mieszana popytu	88

Elastyczność dochodowa popytu	89
Elastyczność cenowa podaży	93
<i>Podsumowanie</i>	94
<i>Pytania kontrolne</i>	95
5. Teoria wyboru konsumenta	96
5.1. Konsument w roli podmiotu gospodarczego	96
5.2. Dochód konsumenta a struktura i poziom wydatków	97
5.3. Zasady zachowania się konsumenta	98
5.4. Teoria użyteczności krańcowej. Prawa Gossena	99
5.5. Krzywe obojętności	103
5.6. Budżet konsumenta i linia ograniczenia budżetowego	107
5.7. Równowaga konsumenta	110
5.8. Dochodowa krzywa konsumpcji	111
5.9. Cenowa krzywa konsumpcji	113
5.10. Nadwyżka (renta) konsumenta	115
5.11. Koncepcja ujawnionych preferencji	118
<i>Podsumowanie</i>	119
<i>Pytania kontrolne</i>	120
6. Przedsiębiorstwo. Organizacja i mechanizm decyzyjny	122
6.1. Przedsiębiorstwo i cele jego działania	122
6.2. Formy organizacyjne przedsiębiorstwa	123
6.3. Zależności między zasobami przedsiębiorstwa, wielkością produkcji, kosztami i wynikami działania	128
6.4. Elementy rachunkowości przedsiębiorstwa	131
Analityczne wskaźniki finansowe	134
6.5. Koszty	136
Prawo malejących przychodów	138
6.6. Rachunek kosztów	139
Rachunek kosztów w krótkim okresie	139
Rachunek kosztów w długim okresie	141
Korzyści produkcji wielkoseryjnej	142
6.7. Koszt alternatywny, zysk ekonomiczny, zysk nadzwyczajny	143
6.8. Efekty zewnętrzne	144
6.9. Zdolność adaptacji polskich przedsiębiorstw do warunków gospodarki rynkowej	145
<i>Podsumowanie</i>	147
<i>Pytania kontrolne</i>	149

7. Równowaga przedsiębiorstwa w różnych strukturach rynku	150
7.1. Uwagi wstępne	150
7.2. Czynniki kształtujące strukturę rynku	151
7.3. Konkurencja doskonała	153
Maksymalizacja zysku.	154
Próg rentowności i próg zamknięcia	156
Podaż przedsiębiorstwa i podaż gałęzi przemysłu	157
7.4. Monopol	158
Monopol naturalny	162
7.5. Oligopol	164
Przywództwo cenowe w oligopolu	165
Konkurencja niecenowa	166
Konkurencja wirtualna	167
7.6. Konkurencja monopolistyczna	167
7.7. Promocja konkurencji	170
Podsumowanie	171
Pytania kontrolne	172
8. Rynek czynników produkcji. Problemy podziału	174
8.1. Nieco historii	174
8.2. Teoria produktywności krańcowej	175
8.3. Praca jako czynnik produkcji	176
Popyt na pracę i podaż pracy. Równowaga na konkurencyjnym rynku pracy	176
Przyczyny różnicowania płac	180
Regulacja prawna płacy minimalnej	181
Rynek pracy w warunkach monopsonu	182
Wpływ związków zawodowych na rynek pracy	183
8.4. Ziemia jako czynnik produkcji	185
Cena ziemi	186
8.5. Kapitał jako czynnik produkcji	188
Określenie kapitału	188
Formy dochodu z kapitału	188
Procent jako forma dochodu z kapitału	189
Kształtowanie się stopy procentowej	190
Równowaga na rynku kredytowym	192
Wpływ ryzyka oraz inflacji na stopę procentową	193
Zysk ekonomiczny	193
8.6. Podział dochodu. Wybrane fakty	194
Podsumowanie	198
Pytania kontrolne	199

Część III

Podstawy makroekonomii

9.	Miary efektów działalności gospodarczej	203
9.1.	Produkt krajowy brutto	204
	Przedmiot pomiaru	204
	Produkt krajowy brutto nominalny i realny	206
	Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca	207
9.2.	Sposoby liczenia produktu krajowego brutto	209
9.3.	Mierzenie strumienia produktów	210
9.4.	Mierzenie strumienia wydatków	211
	Wydatki konsumpcyjne	212
	Wydatki inwestycyjne, amortyzacja	212
	Wydatki rządowe	213
	Eksport netto	214
9.5.	Mierzenie strumienia dochodów bądź kosztów	214
	Produkt krajowy netto	215
	Produkt narodowy brutto	216
	Dochód narodowy	217
	Dochody osobiste i dochody do dyspozycji	218
9.6.	Wady produktu krajowego brutto	219
	Pomijanie produkcji finalnej gospodarstw domowych	220
	Szara strefa	221
	Czas wolny	222
	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	222
9.7.	Miary dobrobytu społecznego. Jakość życia	223
	<i>Podsumowanie</i>	224
	<i>Pytania kontrolne</i>	225
10.	Determinanty dochodu narodowego	226
10.1.	Wzrost gospodarczy i jego pomiar	226
	Równowaga wielkości zagregowanych	227
	Podejście podażowe i popytowe	230
10.2.	Konsumpcja i oszczędności	232
	Wydatki konsumpcyjne	233
	Oszczędności	235
10.3.	Inwestycje	236
10.4.	Równowaga produkcji	238
10.5.	Równość inwestycji i oszczędności <i>ex post</i> i <i>ex ante</i>	241
10.6.	Mnożnik inwestycyjny	244
10.7.	Długookresowy wzrost gospodarczy	249

Czynniki wzrostu gospodarczego	250
Rola czynnika pracy we wzroście gospodarczym	251
Rola zasobów kapitału we wzroście gospodarczym	254
Rola postępu technicznego we wzroście gospodarczym	256
<i>Podsumowanie</i>	258
<i>Pytania kontrolne</i>	259
11. Państwo, budżet, polityka fiskalna	260
11.1. Przesłanki aktywnej roli państwa w życiu gospodarczym	260
11.2. Funkcje ekonomiczne państwa	261
11.3. Metody i narzędzia realizacji funkcji ekonomicznych państwa	263
11.4. Kontrowersje wokół ekonomicznej roli państwa	264
11.5. Budżet państwa	266
Wydatki budżetowe	267
Podatki	269
11.6. Polityka fiskalna. Mnożnik	272
11.7. Rodzaje polityki fiskalnej	279
11.8. Ocena efektywności polityki fiskalnej	280
11.9. Deficyt budżetowy i dług publiczny	281
<i>Podsumowanie</i>	284
<i>Pytania kontrolne</i>	285
12. System pieniężno-kredytowy	287
12.1. Ewolucja pieniądza	287
12.2. Funkcje pieniądza	289
12.3. Miary zasobów pieniężnych	292
12.4. Ewolucja systemu bankowego	293
12.5. Istota i funkcje banków	294
12.6. Kreacja kredytów	297
12.7. Bank centralny i jego funkcje	299
12.8. Narzędzia oddziaływania banku centralnego na podaż pieniądza	300
12.9. Popyt na pieniądź	304
12.10. Kształtowanie się równowagi na rynku pieniężnym	308
12.11. Struktura rynku finansowego	311
12.12. Instytucje rynku finansowego	312
12.13. Giełdy papierów wartościowych	314
<i>Podsumowanie</i>	316
<i>Pytania kontrolne</i>	317
13. Współzależność polityki fiskalnej i polityki pieniężnej. Model IS–LM	319
13.1. Makroekonomiczne narzędzia realizacji funkcji stabilizacyjnej państwa	319

13.2. Model IS–LM	320
13.3. Polityka fiskalna i polityka pieniężna w modelu IS–LM	325
<i>Podsumowanie</i>	328
<i>Pytania kontrolne</i>	329
14. Cykl koniunkturalny	330
14.1. Pojęcie i opis cyklu koniunkturalnego	330
14.2. Główne teorie cyklu koniunkturalnego	334
Teorie czysto egzogeniczne	334
Teoria syntezy czynników egzo- i endogenicznych	335
Teorie czysto endogeniczne	336
14.3. Istota współczesnych kryzysów finansowo-ekonomicznych	338
14.4. Załamanie gospodarcze w Polsce w latach 1989–1992	340
<i>Podsumowanie</i>	343
<i>Pytania kontrolne</i>	344
15. Bezrobocie	345
15.1. Charakterystyka bezrobocia	345
15.2. Klasyfikacje bezrobocia	347
15.3. Teorie przyczyn bezrobocia	349
Neoklasyczna teoria bezrobocia	350
Keynesowska teoria bezrobocia	351
Teoria naturalnej stopy bezrobocia	353
15.4. Ekonomiczno-społeczne następstwa bezrobocia	354
15.5. Bezrobocie a działalność państwa	355
Pasywna polityka państwa na rynku pracy	355
Aktywna polityka państwa na rynku pracy	356
15.6. Główne przyczyny bezrobocia w Polsce w okresie transformacji	356
<i>Podsumowanie</i>	359
<i>Pytania kontrolne</i>	360
16. Inflacja	361
16.1. Pojęcie i istota inflacji	361
16.2. Rodzaje inflacji	364
16.3. Pozytywne i negatywne skutki inflacji	366
16.4. Ważniejsze teorie inflacji	370
Popytowa teoria inflacji	371
Kosztowa teoria inflacji	372
Krzywa Phillipsa	375
Monetarystyczna teoria inflacji	378
16.5. Procesy inflacyjne w Polsce	383
<i>Podsumowanie</i>	385
<i>Pytania kontrolne</i>	387

Część IV

Elementy gospodarki światowej

17. Handel międzynarodowy i zagraniczna polityka handlowa	391
17.1. Wielkość i struktura handlu międzynarodowego i inwestycji zagranicznych	392
17.2. Przyczyny handlu międzynarodowego	396
Przewaga absolutna	396
Przewaga względna	397
Obfitość zasobów	400
Korzyści skali produkcji	401
Efekty dynamiczne	403
17.3. Polityka handlowa	404
Podstawowe instrumenty polityki handlowej	405
Argumenty za stosowaniem protekcji w handlu	409
Kierunki ewolucji instrumentów polityki handlowej	413
17.4. Regionalna integracja gospodarcza	414
Typy ugrupowań integracyjnych	415
Ekonomiczne konsekwencje integracji	416
Procesy integracyjne w gospodarce światowej	418
<i>Podsumowanie</i>	423
<i>Pytania kontrolne</i>	424
18. Międzynarodowe stosunki walutowe i finansowe	426
18.1. Rynek walutowy i jego podstawowe funkcje	427
18.2. Kurs walutowy	428
Kurs płynny	429
Parytet siły nabywczej i parytet stóp procentowych	431
Kurs stały	434
Skutki zmian kursów	435
18.3. Wymienialność waluty	437
18.4. Bilans płatniczy	439
18.5. Równowaga bilansu płatniczego	442
18.6. Międzynarodowe systemy walutowe	444
System waluty złotej i system z Bretton Woods	444
Współczesne systemy walutowe	445
18.7. Europejski System Walutowy i perspektywy unii walutowej w Europie	447

18.8. Międzynarodowe rynki finansowe	451
<i>Podsumowanie</i>	452
<i>Pytania kontrolne</i>	454
19. Globalny wymiar gospodarki światowej	455
19.1. Problemy globalne i ich istota	455
19.2. Zagrożenie środowiska przyrodniczego	457
19.3. Ochrona środowiska a handel międzynarodowy	460
19.4. Zadłużenie międzynarodowe	462
Pojawienie się problemu	462
Przyczyny kryzysu	464
Konsekwencje kryzysu	466
Sposoby rozwiązywania kryzysu	467
19.5. Dysproporcje w rozwoju gospodarczym	469
19.6. Przedsiębiorstwa wielonarodowe	474
<i>Podsumowanie</i>	476
<i>Pytania kontrolne</i>	477

* Część V

Od planu do rynku

20. System ekonomiczny gospodarki centralnie planowanej	481
20.1. Ideowe przesłanki systemu	481
20.2. Dominacja państwowej własności czynników produkcji	482
20.3. Mechanizm alokacji	485
20.4. Próby reform	488
20.5. Upadek systemu gospodarki centralnie planowanej	491
20.6. Jugosłowiański socjalizm rynkowy	492
<i>Podsumowanie</i>	494
<i>Pytania kontrolne</i>	495
21. Stabilizacja i transformacja systemowa — główne problemy	497
21.1. Uwagi wstępne	497
21.2. Program stabilizacji	500
21.3. Transformacja systemowa	503
System prawny i instytucjonalny	504
Przekształcenia własnościowe	505
Restrukturyzacja gospodarki narodowej	509

21.4. Docelowy model przemian systemowych	510
<i>Podsumowanie</i>	512
<i>Pytania kontrolne</i>	513
22. Stabilizacja i transformacja systemowa w praktyce	515
22.1. Warunki startu	515
22.2. Prywatyzacja	518
22.3. Awangarda i ariergarda	520
22.4. Przypadki szczególne	523
Węgry	523
Czechy	526
22.5. Stabilizacja i transformacja systemowa w Polsce	527
Program Balcerowicza i jego efekty	527
Restrukturyzacja	531
Infrastruktura rynkowa	533
Prywatyzacja	534
Przyzwolenie społeczne	538
<i>Podsumowanie</i>	539
<i>Pytania kontrolne</i>	540
Indeks	541